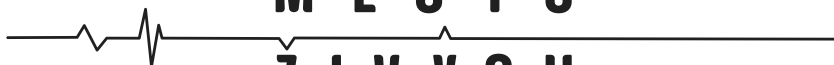

NICOLA LAGIOIA

M E S T O

Z I V Y C H

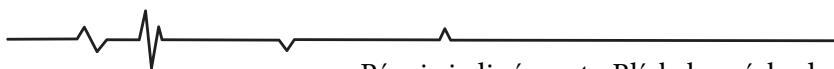

Z taliančiny preložila
ADRIANA ŠULÍKOVÁ

m a **m**
m a š

PRVÁ ČASŤ

Spolustolovníci človeka

„Rím je jediné mesto Blízkeho východu,
ktorému chýba európska štvrť.“

FRANCESCO SAVERIO NITTI

„Nepripisujme problémy Ríma preľudneniu.
Keď boli Rimania len dvaja, jeden zabil druhého.“

GIULIO ANDREOTTI

1. marca 2016, v takmer bezoblačný utorok, sa brány Kolosea roz-
tvorili, aby umožnili turistom obdivovať najslávnejšie ruiny sveta.
Tisíce tiel smerovali k pokladniám. Niektorí zakopávali o kamene.
Iní na špičkách odhadovali vzdialenosť od Venušinho chrámu. Mesto
na povrchu kypelo hnevom nad dopravným ruchom a pokazenými
autobusmi, hoci bolo len deväť hodín ráno. Hromžiace predlaktia sa
predierali cez pootvorené okienka. Na krajnici policajti vypisovali
pokuty, ktoré nikdy nikto nezaplatí.

„Tomu ver, kámo... choď to povedať primátorovi!“ ozvalo sa v rím-
skom nárečí. Pracovníčka za pokladňou číslo štyri sa posmešne uškr-
nula, čím vyčarovala úsmev aj na tvárach kolegyň.

Postarší holandský turista na ňu neveriacky hľadel cez sklo. Šermo-
val dvoma falošnými vstupenkami, ktoré mu krátko predtým predali
dvaja falošní predavači archeologického komplexu.

V posledných týždňoch sa narážka na sťažnosti primátorovi šírila
viac než čokoľvek iné. Zrodila sa na mestských úradoch, rozšírila sa
medzi taxikármi a hoteliermi a smetiarmi a predavačmi ľadovej drte,
ktorých turisti v čase chýbajúcej autority žiadali o pomoc pri každom
strete s nekonečným radom zlyhávajúcich mestských služieb.

Holandaň zvrátil obočie. Je vôbec možné, že si z neho uťahuje
uniformovaný štátny zamestnanec? Za jeho chrbtom sa hundranie
davu zintenzívňovalo.

„Ďalší!“

Holandský turista sa ani nepohol.

Pokladníčka ho nespúšťala z očí, na tvári sa jej objavil ľadový
úšľabok.

„Next one!“

Mnohí turisti trávili noc v lacných hoteloch štvrte Rione Monti,
v ošarpaných zariadeniach Bed&Breakfast neďaleko Porta Maggio-
re. S nosom vyvráteným k nebu obdivovali anjela, ale ocitli sa tvárou
na zemi. Zavadili o vrece odpadkov, prevalenú tyč dopravnej značky.
Hore bieloskvúci mramor, dolu potkany. A čajky žrali potkany. Menej
informovaní márne vyčkávali na príchod autobusu, nakoniec sa vydali

ku Koloseu pešo. A teraz boli tu. Človek by sa mohol rozčúliť nad nekonečným radom postupujúcim slimačím tempom, ale všetkých prevälcovala mŕtva krása: nebo nad travertínovými oblúkmi, dvetisíc rokov staré stĺpy, Maxentiova bazilika. V nádhere rezonovala hrozba, akoby neviditeľným silám patrilo právo zmocniť sa všetkých, ktorí sa vzpierali riši tieňov. Z tohto nebezpečenstva si však Rimania ťažkú hlavu nerobili.

Pokladníčka obslúžila ďalšieho turistu. To isté urobil kolega pri vedľajšom okienku. Rad bol síce nekonečný, ale videli už horšie veci. Mimoriadny Svätý rok Božieho milosrdenstva sa nezačal najlepšie. Fiasko, písali noviny kritické voči pápežovi. Rok odpustenia hriechov, zmierenia, sviatostného pokánia nepriťahoval ani tak pútnikov, ako tých, ktorí prišli do mesta osláviť rok pitiek, beztrestnej anarchie, hádzania viny na druhých.

Postarší holandský turista opustil rad. Vykročil k Piazza dei Cinquecento. Popri ňom kráčať chlapec. Vyšli na cestu, zmizli medzi oleandrami.

„Fuj, čo tu tak smrdí?“ vybuchla pokladníčka. Oči zabodnuté do obrazovky, dlaňou ovládala myš.

Čínsky turista čakal na vstupenky.

Pokladníčka zadala príkaz na tlač, zahľadela sa na svoju dlaň. Striasla sa. Vedľa podložky na myš sa objavili dve tmavočervené kvapky. Pokladníčka nestihla ani žmurknúť a kvapky boli tri. Teraz sa na stole vynímali štyri kvapky.

„Kristepane!“

Čínsky turista cúvol. Pokladníčka sa vystrašene postavila, doľahol na ňu najhorší pocit, aký môže obyvateľ tohto mesta zažiť: zastihlo ju nešťastie, ktoré obišlo všetkých ostatných. Pozrela sa hore. Kvapky padali zo stropu. Vtedy pokladníčka urobila to, čo robia v Ríme všetci, keď im zo steny verejného úradu kvapká krv. Zavolala nadriadenému.

O niekoľko hodín dve zo štyroch pokladníc Kolosea zatvorili.

„Krv z mŕtveho potkana,“ poznamenal šéf úradu na ochranu archeologických pamiatok.

„Hraboš?“ spýtal sa niekto na konci radu. Dav sa zarehotal.

Streda 2. marca. Zvolali tlačovú besedu, na ktorej slávnostne oznámili ukončenie rekonštrukčných prác v okolí Kolosea. Redaktor sa nečakane spýtal, prečo zostali dve pokladne celý predošlý deň zatvorené.

Šéf úradu na ochranu archeologických pamiatok musel načrieť do podrobností. Veľký sivý potkan sa zasekol v škáre falošného stropu pokladne. Napichol sa na konzolu a v snahe vyslobodiť sa, situáciu len skomplikoval. „Službukonajúca pokladníčka si všimla na stole kvapky krvi. Pokladne museli pre deratizáciu zatvoriť.“

Kríza s potkanmi zaplnila titulky denníkov. V poslednom čase vychádzali hlodavce z kanálov nepretržite. Potkany okolo stanice Termini. Potkany na Via Cavour. Potkany len pár krokov od sídla opery. Prebehovali cez cestu nehladiac na premávku. Vnikali do obchodov so suvenírmi a plašili turistov.

Noviny pripomenuli, že v Ríme žije viac ako šesť miliónov potkanov. Ani New York či Londýn nemajú o hlodavce núdzu, lenže v Ríme sa stali kráľmi mesta.

„Takto to dopadne po rokoch zlého verejného spravovania,“ vyhlásil odborník na urbanizmus.

„Problém spočíva predovšetkým v nakladaní s odpadom,“ vyjadril sa deratizačný pracovník. „Nezabúdajme, že potkany sú spolustolovníci človeka.“

Zber komunálneho odpadu prechádzal v Ríme tragickým obdobím. Odpadky boli všade. Smetiarske autá sa pohybovali slepačím krokom. Obrovské vrecia s odpadkami zaplavili ulice. Zdravotnícky personál od svätého Eugénia (potkany sa potĺkali aj po nemocniciach) sa pre médiá vyjadril, že toto je konečná, facka, po ktorej by sa mesto malo konečne zobudiť. Mysleli si to mnohí. Hneď nato ich však osočili, že zaspatí sú oni. Kridlo gigantickej čajky vrhlo na mesto tieň. A Rimania sa na tom opäť len smiali.

„Tomu ver, kámo... choď to povedať primátorovi!“

Vtipná replika žala úspech, pretože Rím bol v tom čase bez primátora. Magistrát rozpustili. Súdne konanie v kauze *Mondo di Mezzo* prevrátilo mesto naruby. Vyšetrovanie sa viedlo voči obrovskému množstvu vedúcich pracovníkov, poradcov, vysokopostavených osôb, komunálnych funkcionárov, verejných činiteľov, intrigánov, podnikateľov, obyčajných zločincov. A pozoruhodnosť nadovšetko: v Ríme žili dvaja pápeži.

V takýchto zmätočných chvíľach sa stávalo, že obyvatelia Ríma, verní odvekým zvykom, vzhliadali k nebu v očakávaní znamenia. Ale aj hľadanie tajného kódu medzi oblakmi vyznievalo v roku 2016 ako podvodnícky trik.

V piatok 4. marca zavraždili človeka.

Na druhý deň Rím zaplavil dážď.

Nedeľa 6. marca. Mario Angelucci trávil koniec pracovného týždňa vyvalený v kresle pred televízorom.

Bol to 54-ročný muž, chudý a poloplešatý. Pracoval v regionálnom rádiu. Táto skúsenosť v ňom vypestovala cit pre hlasy. Keď bol v štúdiu za zvukovým pultom, nepotreboval sledovať tok rečníkových myšlienok: sústredil sa na „prúd“ rozhlasovej reči, prstom sa priblížil k čiernemu gombíku, aby sa pol sekundy po skončení hovoreného slova ozvala zvučka.

Mario prepol na iný kanál. Odfúkol si. Hľadal si novú polohu medzi vankúšmi. Znepokojilo ho, čo práve počul. Nevenoval veľkú pozornosť slovám, ale pochopil, že to bolo dôležité. Správu našiel na RAI 1. Televízna hlásateľka oznamovala, že v byte na rímskej periférii brutálne zavraždili asi 20-ročného mladíka.

Kamera zachytávala oranžovú bytovku, ktorá sa na konci zimy vynímala medzi stromami. Mario Angelucci vytreštil oči. Vraždu spáchali v Ríme a on bol Riman. Udialo sa to medzi štvrťami Collatino a Colli Aniene, presne tam, kde žil. Televízia *zvonku* mierila na to isté okno, ktoré by *zvnútra* mohol otvoriť on, ak by vstal a podišiel k nemu. Angelucciho premkol ten najčudnejší pocit v živote. Zdalo sa mu, že sa naňho pozerá Boh. A čo sa zvyčajne stane, ak práve na vás spočinie Božie oko?

„Via Igino Giordani 2.“

Ako dôkaz, že mu nepreskočilo, hlásateľka televíznych správ práve vyslovila jeho adresu. Mario Angelucci bol razom na nohách. Energicky vybehol do chodby. Srdce mal v krku. Jeho syn mal 21 rokov, naposledy ho videl večer, keď sa s ním pri odchode z domu s manželkou lúčili

a nepočuli, že by sa vrátil. *Sobotný večer*. Deň v týždni, keď si mladí koledujú o problémy.

Mario Angelucci dobehol na koniec chodby. Otvoril dvere. Omráčil ho smrad uzatvoreného priestoru. Do izby preniklo svetlo. Uteráky, komiksy, zhúžvané ponožky, rolka toaletného papiera. Mario Angelucci si všimol vyvrátený paplón na posteli, kde sa mohlo udiť čokoľvek. Na posteli však ležal 190-centimetrový hromotlák a nedôstojne chrápal.

Keď sa vražda stala po týždni jedinou témou rozhovorov v Taliansku, Mario Angelucci opisoval svoju príhodu kolegom.

„Ti poviem, kámo, bolo to horšie než srdcový kolaps. Hlavou sa mi prehnal film, ktorý len tak nevymyslíš.“

Kolegovia z rádia sa ho pýtali, ako mu vôbec mohlo zísť na um, že by sa jeho syn do niečoho takého zaplietol.

„Čo vám mám povedať? Sám si to nedokážem vysvetliť.“

Noviny informovali, že sa vražda odohrala v byte na desiatom poschodí.

„Poznáš majiteľov?“ spýtal sa Angelucciho jeden z kolegov.

„Nanajvýš sa pozdravíme,“ odpovedal.

„A keď si v panike uvažoval, že by v tom mohol byť tvoj syn, považoval si ho za vraha alebo za obeť?“

„Podľa mňa,“ zaváhal muž, „mohol byť jedno aj druhé. V tomto meste je možné všetko.“

V tej chvíli sa na Angelucciho vychudnutej tvári so stiahnutými perami, vďaka ktorým pôsobil trochu stroho, objavil blažený úsmev. Úľava. Úľava, že bol ušetrený, že zostal *nepovšimnutý*, pretože nikto v predstihu nevie, na kom Božie oko spočinie, a keďže niektoré tragédie zasiahnu jedného zo stotisíc, nešťastník sa vždy musí nájsť: na ňom sa láme ilúzia, že určité veci sa nám nikdy nestanú – aby si ju ostatní mohli uchovať neporušenú.

6. marca o 13.30 si bol Mario Angelucci istý, že jeho rodina je v bezpečí.

O pár hodín na opačnom konci mesta zodvihol telefón advokát Andrea Florita. Florita mal 44 rokov. Štíhly muž, srdečný a inteligentný pohľad, tak ako mnohí jeho kolegovia, aj on vyštudoval v Prati. V meste sa moc a zázraky rozprestierali rovnomerne na oboch brehoch Tiberu. Na pravej strane Cisárske fóra, prezidentský palác Quirinale, Kancelária predsedu vlády. Na opačnom brehu Justičný palác, sídlo Rai, Sixtínska kaplnka. Florita trávil nedeľu so synom. „Môj syn je

ešte malý. Keď som s ním, vyhýbam sa televízoru. Keď som zodvihol telefón, vôbec som netušil, čo sa stalo.“

Na opačnom konci advokát započul hlas dospelého muža.

„Dobrý deň, doktor Florita, som Giuseppe Varani. Môjho syna zavraždili.“

Floritovi došlo až v noci, že sa stal právnym zástupcom poškodeného v jednom z najohromujúcejších súdnych procesov posledných rokov. Po rozhovore s Giuseppem Varanim stretol cestou z práce známeho. Ten sa ho spýtal, čo si myslí o vražde skôr, než mu advokát stihol povedať, kto je jeho najnovším klientom.

Názor na vraždu zaujímal všetkých. Všetci chceli vyjadriť predovšetkým ten svoj. V Ríme sa v priebehu niekoľkých hodín stal zločin ústrednou témou rozhovorov. Rozprávali o ňom taxikári na stanici Termini, čašníci na Piazza Bologna, partie zo štvrtí Monti aj Testaccio. Nehovoriac o tom, čo sa odohrávalo v domácnostiach. Otcovia sa hádali s deťmi. Manželky vyčítali manželom dôsledky príliš liberálnej alebo naopak príliš konzervatívnej výchovy.

„Čítal si to?“ „Počul si to?“ „Videl si, čo sa stalo?“

„Horor na rímskej periférii. 23-ročného chlapca zavraždili v byte vo štvrti Collatino po tom, čo ho hodiny mučili. Zločin bol spáchaný bez naoko preukázateľného motívu.“

denník Repubblica, 6. marca 2016

V sobotu 5. marca vyšiel Manuel Foffo krátko po siedmej hodine ráno z domu.

Mal sa stretnúť s matkou, bratom Robertom a starými rodičmi z matkinej strany. Deň sa javil všelijaký, len nie veselý. Zomrel strýko Rodolfo. Majú sa zastaviť v smútočnej sieni univerzitnej nemocnice Policlinico Gemelli a potom budú pokračovať do Bagnoli del Trigno,

dedinky v regióne Molise, odkiaľ strýko pochádzal a kde sa mal konať pohreb.

Rodolfo bol brat Manuelovej a Robertovej matky Daniely. Zomrel na rakovinu ako 58-ročný. Signora Daniela pri ňom v nemocnici prebdela zo stredy na štvrtok celú noc. Roberto sa po ňu zastavil o pol štvrtej ráno a odviezol ju domov. Po príchode si žena sadla do kuchyne a zostala tam v tichu, obklopená samotou, ktorú vedel dom navodiť znamenito. Potom si išla ľahnúť. O niekoľko hodín začal vyzvárať telefón. Opäť to bol syn Roberto. Situácia so strýkom sa podľa jeho slov dramaticky zhoršila.

Signora Daniela si rýchlo nazula topánky, hodila na seba kabát a znovu vyšla z domu. Pešo sa vybrala k rodičom, ktorí bývali oproti. Bolo ich treba pripraviť. V ten istý večer si bude musieť priznať, že nech je matka akokoľvek pripravená, zlé správy o vlastných deťoch nepoznajú hranicu.

Manuel sa dostavil pred bytovku. Bol to robustný chalan. Vysoký, riedke vlasy, tvár mu lemovalo ochlpenie, ktoré pôsobilo nejednoznačne: na briadku prihusté, pririedke na to, aby sa dalo nazvať bradou. Na prvý pohľad by mu človek hádal viac než 29 rokov, ktoré mal koncom mesiaca osláviť, a hoci v to ráno vyzeral žalostne – napuchnutá tvár, kruhy pod očami –, ako prvé si matka všimla nohavice. Bledé, roztrhané rifle. Na pohreb to nebolo práve najvhodnejšie oblečenie. Ale dôvody, prečo mamy považujú rozhodnutia svojich detí za nevhodné, sú vždy trochu mätúce.

„Nakázala som mu, aby si ich prezliekol, pretože v Bagnoli bude zima,“ povedala žena karabinierom.

Manuel prikývol, zmizol za vstupnou bránou bytovky a o niekoľko minút sa vrátil v iných nohaviciach. Stále to boli rifle, ale aspoň neboli roztrhané.

„Neviem, či sa prezliekol vo svojom alebo v mojom byte. U mňa má vždy čisté oblečenie.“

Danielin byt sa nachádzal na deviatom poschodí. Manuelov na desiatom. Signora Pallottová mala kľúče od synovho bytu, pravidelne mu tam chodila upratovať. Stávalo sa to predovšetkým vtedy, „keď si mal do bytu priviesť priateľku“. Manuel si tam prirodzene vodil aj kamarátov. Matka bola vždy poruke, pripravená synovi pomôcť. Dať izby do poriadku. Vyleštiť podlahy. Tieto činnosti Manuel nenávidel. Nemal dokonca ani práčku, oblečenie mu prala matka.

Signora Daniela sa pozrela na hodinky. Onedlho tu bude Roberto,

naloží ich do auta a nechajú za sebou stromy a kvetinové hriadky a kostol a impozantnú oranžovú bytovku, strážkyňu tajomstva, o ktorom nemal nikto okrem Manuela potuchy a ktoré navždy zmení ich životy.

Kedysi žila rodina Foffovcov spoločne na deviatom poschodí, matka, otec a dvaja synovia. Keď Roberto dovŕšil osemnásť rok, prednostne získal právo využívať byt nad nimi. O pár rokov sa manželstvo rodičov dostalo do krízy. Rozišli sa. Otec Valter odišiel z domu. Potom sa odsťahoval aj Roberto, ktorý je dnes ženatý a má dve deti. Manuel sa presťahoval hore.

Valter vlastnil niekoľko reštaurácií vo štvrti Collatino. Patrila mu aj vychýrená miestna agentúra poskytujúca administratívne služby automobilistom, Roberto pracoval s ním. Nebolo jednoduché na všetko dohliadať. Ak sa človek nenarodí bohatý, podnikáť v Taliansku znamená žiť v neustálych obavách. V noci človek nespí. Stačí jediný chybný krok a ocitneš sa na lopatkách. Ale Valter Foffo sa na lopatkách neocitol. S Robertom tvrdo pracovali, nebáli sa ťažkostí a keď sa naskytla príležitosť, nebránili sa odmene. Dobre sa obliekali. Jazdili na pekných autách.

O 7.30 ráno sa Roberto Foffo dostavil autom na Via Igino Giordani. Zaparkoval. Signora Daniela sa so starými rodičmi usadila vzadu, Manuel zaujal miesto vedľa brata. Auto sa dalo do pohybu. O pol hodiny prechádzali cez most Ponte Tor di Quinto, pod ktorým pomaly tečú tmavé vody Tiberu.

Roberto sa sústredil na jazdu. Manuel sa premáhal, aby nezaspal. Bratia. Odjakživa vzbudzujú trochu rozpaky, keď ich človek vidí bok po boku. Aj keď vekový rozdiel nezvýrazní všetky ostatné rozdiely, vždy existuje riziko, že v pokrvnom pute rozpoznáme priepasť medzi tým, kto je v životnom zápase víťazom a kto porazeným.

Roberto bol od Manuela o štyri roky starší, súkromnú univerzitu Luiss ukončil diplomovou prácou na tému poisťovníctvo. Pracoval. Mal rodinu. Manuel prerušil štúdium práva, jeho citový život bol komplikovaný, nebolo ľahké odhadnúť, ako trávil dni. Roberto viezol všetkých na poslednú rozlúčku so zomrelým príbuzným, a dokonca ani banálna činnosť, akou je šoférovanie, by bratov neukázala v obrátenom garde. Manuel prišiel o vodičský preukaz, pretože jazdil opitý. Okrem nadmerného množstva alkoholu mu našli v krvi stopy po Xanaxe a Rivotrile. Kto ale dnes neužíva benzodiazepíny?

V práci sa pohyboval na klzkej ploche.

„Čomu sa v živote venuješ?“

Rím je mesto, ktoré v niektorých aspektoch akceptuje nejednoznačnosť. Prekročením istej hranice sa však zhovievavosť mení na grimasu. Preto sa Manuel pri otázkach o svojom profesionálnom živote dostával pod tlak a do rozprávania v prvej osobe vnášal dobrodružný tón.

„Mám niekoľko stravovacích zariadení, ktoré s rodinou riadim. Navyše sa venujem digitálnym projektom. Práve rozbieham nový startup.“

Keď rovnakú otázku položili jeho bratovi, odpoveď znela: „Manuel sa chodí do reštaurácie najesť. Má záľubu v marketingu, veľa číta, občas sa nám snaží vnútiť nejaký nápad, ale v skutočnosti nemá žiadne pracovné zaradenie.“

Valter na mladšom synovi vyzdvihoval charakterové vlastnosti. „Je to ukážkový chlapec, vychovaný, veľmi pokojný, uzavretý. V škole sa nikdy s nikým nehádal.“ Podľa otca bol Manuel „veľmi inteligentný“, viedol „usporiadaný“ život, bol hladný po kultúre („dokáže si kúpiť aj dve knihy a prečítať ich za jedinu noc“), ale netúžil pracovať v agentúre, čo by mu zabezpečilo budúcnosť („pokúšal som sa ho zapojiť, ako som to urobil pri Robertovi, bolo to však zbytočné“). Chlapec so záujmom navštevoval kurzy marketingu a informatiky („platil som mu ich ja“) a v posledných mesiacoch intenzívne rozbiehal nový startup. Išlo o projekt pre taliansky olympijský výbor, vďaka ktorému – dookola opakoval Valter – „by mohol zmeniť svoje smerovanie. Nakoniec to nevyšlo,“ dodal muž.

Mohol by zmeniť svoje smerovanie. Nakoniec to nevyšlo.

Keď otcovia rozprávajú o synoch týmto spôsobom, nikdy nie je jasné, či ich chcú chváliť alebo haniť, alebo ich dokonca vystavujú beztriestnej skúške poníženia, ktorá spočíva v nadmernom velebení.

Najzvláštnjší názor na Manuela zaznel z matkiných úst: „Manuel mi nehovorí, či ide do reštaurácie pracovať alebo nie. Vlastne ani neviem, aký má s otcom vzťah.“

Len čo prešli cez Via della Pineta Sacchetti, zjavila sa obrovská silueta Nemocnice Gemelli.

Roberto zaparkoval. Všetci piati vystúpili z auta, vošli do nemocničného areálu.

Manuel sa plantal po chodníku, cítil na sebe bratov pohľad. Pred dvoma dňami, v čase, ktorý mohol byť pre Roberta o siedmej ráno